

Berniczky Éva

FOLYIK A MACSKAMÉZ

A Miravcsikék macskáját valami megátalkodott nyírhatta kopaszra, a hatalmas sziáminak alig maradt földi nyoma, lógó hasán gyulladással világitott a bőr, fénylett, akár az égés utáni seb, bozontos farka helyén szerencsétlen kis csonkkal csatlakozott a világra. Ijesztő, ha váratlanul lecsupaszítva látható, ami addig is szem előtt volt. Hát Miravcsikék le nem hunyták a szemüket azon az éjszakán, várták a nőstényhez hasonló kis rózsaszínű szörnyek világra jöttét, de aztán, amikor az első nyivákolni kezdett, mélységes zavarukban az újszülöttből lógó köldökzsinórral együtt a saját életüket is kettévágták. A megnyílt részek áttekinthetetlen rendtelenségében nagyobb lett a káosz, mint azelőtt bármikor, egyedül a nagymama feküdt ugyanúgy a kétszemélyes rekamién az átjárószobában, feltornyozott párnákon kiállítva, ahogyan addig. Gondosan megkomponált ágját áthelyezhették volna a csillogó kirakatba, az egykori Zahari útra, ahol a városkában ismert és tisztelt idős hölgy jól bejáratos üveg-, porcelán- és kerámiakereskedést vitt több mint fél évszázaddal ezelőtt. Messze híres üzletére a mai napig emlékeznek az öregek, pedig portékáinak legszebb darabjából, az élénkcsárga teáskészletből egyedül a kannája úszta meg épségben az elkerülhetetlen világrengetést, a lótuszminta dachból még harsányabban lángolt rajta, a teteje azonban, mióta eltört, hiába ragasztották össze, a forró gőzöktől folyton szétesett. Ilyenkor Olcsváry Jolán – akit vénlányságából a nyomda és könyvkötészet tulajdonosa, az enyvzagú Miravcsik váltott ki – megmaradt úriasszonynak, nem szólt semmit. Mert ő bizony nem akármilyen kelengyében kezdte annak idején, ugyanolyan címeres réklícskékben rügkapálhatott, amilyenekben a vele egy napon született királyi leánygyermek. Már világra jöttékor számon tartották, egyenesen a holland királyné küldte az ajándékot, a kórházdirektor behívatta az irodájába a remegő térdű apát, s annak legnagyobb meglepetésére nem azt közölte vele kellő tapintattal, hogy gyereke nyitott gerinccel, jobbjában csípőficammal született, hanem gratulált a szerencsésnek, és átnyújtotta, illetve tekintélyes súlya miatt kezével nyomta, lábával taszította közelebb a boldog szülőhöz az egyenesen Hollandiából érkezett majd' ebédlőasztalnyi dobozt.

Hogyan érhetnék fel ezek ekkora távolságból hallgatásának méltóságát, nem szólt, csak állta hegyeződött meg, s ez a furcsa ceruzavég egy szinttel feljebb rajzolta fejének körvonalát a körülötte élőkénél, a szeme kékje feloldódott a könnyben, festékét veszítette, elnagyolt vizes vonásai többet árultak el gyilkos gondolataiból, mintha rájuk szakította volna a magasságot. Pontosan nem tudta napját, mikor mondott le végérvényesen elkorszosult családjáról. Akkoriban váltott másodszületett unokájának a szeme színe barnára. A gyanú már az első gyereknél átfutott az agyán, a következőnél azonban kereken kimondta, ebben a családban eddig mindenkinek kék volt a szeme, ennek pedig barna. Ezzel kezdetét vette a visszafordíthatatlan világromlás, a száraz rohamosan növekedtek bár, de elvesztették kötőanyagukat, egyre satnyultak, végül a friss hajtások kocsányosan lógtak, és megfojtották, amire sikerült rátekeredniük. Bár a liánok sűrűjén nem láthatott át, a bozótosban sejtett ismeretlent továbbra is oly jólesett megítélni, felbőfogni a savakban erjedő medvehagymát még inkább. Tévedhetetlen-

nek hitte magát, mégis túljártak az eszén, mire feleszmélt, tartózkodó szipogását felgyújtotték, sóhajtozását, a jajistenemeket kikeverték, tégelybe kanalazták, írral kengették beteg szemét, csóválták a fejüket, ez bizony szürkehályog, és miután ilyen könnyen megszabadultak a múlt erőszakos kísértetétől, befektették Miravcsik Jolánt a biztonságot adó ágyba. Ott lesz igazán megfelelő helyen, fekhelyét lábbal a bejárati ajtó felé fordították, ahonnan derűsebb napokon beszivárgott a vakbélyszerű veranda fénye, amely apró kockák mozaikjából verődött össze, várni kell türelmesen, amíg beérik a hályog, legalább a beszüremelő maradékot sejtse, anyuka drága, mintha ezt motyognák illendőségből, megszokásból, bosszúból, vagy csak hogy mondjanak valamit, pontosan nem tudni, miért is.

A valóságban attól kezdve úgy mentek át a szobán, mintha a mama ott sem lett volna, ahogyan a horgolt szalvétákon porosodó porcelánnippeket sem vették naponta számba. Egyszer földrengéskor, talán akkor, amikor megremegtek a műanyag csillár kristályai, összekoccant a vitrines szekrény üvege, kapkodva lepedőbe dobálták a porcelánkutyákat, felnyalábolták, szaladtak ki az egészszel úgy, ahogy volt, ijedten ejtették le batyujukat az udvar közepén. A fél életük maradt a falak között, több is annál, meredten bámultak vissza a házra, de csak nem akart megindulni, állt rendületlenül, nem az hullott darabjaira, hanem amit kimentettek, mögöttük törtek össze mind a csecsebecsék, keveredtek a fülek, a mancsok, a farkak, a sok értéktelen holmi között az a kevéské meissen. A bent felejtett matróna jól hallotta az eszeveszett csörömpölést, büszkeségénél fogva megpróbált csendben maradni, természetesen nem adott magáról fölösleges életjeleket, inkább befelé nézett, rémülten felszisszent, mint mikor a megboldogult Miravcsik papa kutyát hallucinált, s utolsó erejével irtózatot sújtott az üres fotelra, szentséges isten, borzongott a dunyha alatt a mai napig özvegy Miravcsikné, ha akkor néhány másodperccel tovább ül abban a karosszékekben, ott üti agyon. Élesen visszhangzott fülében a suhintás, a beste jószága, ezt jól lecsaptam, fiacskám, hát nem a ti helyetekre kuporodott, mert addigra többes számban emlegette a feleségét, s nem mulasztotta el hozzátenni, sose féljete, van annak megvasalt botja, aki el nem issza, hát el ne engedjétek azt az aranykezü drótos tótot, hadd kuporodjon le a küszöbre, etessétek meg becsülettel, Jolán. Ki gondolta, hogy olyan mozdíthatatlan az öreg fejében a régmúlt, mint felgöngyölítve fadobozban a bádog, a szélén a leghidegebb, ahogy végighúzza kézfejét rajta, az éle először megakad, döccenve süllyed, szétugranak az elnyisszantott erek, nem tartják tovább ezt a nyomasztó éjszakát, szivárog a bezárt ajtó alól a lehullott hold. Áradnak a Zahari úton az idegenek kifogyhatatlanul, valahol szünet nélkül óriás tölcésereken töltögetik őket, ha nem férnek el odakinn, megtalálják a hasadékokat, átfolynak a falakon, átmasíroznak az ágya előtt, kurjongatnak, rikoltanak, oblaki, oblaki, az üveges éneklő hangján, a hatalmas lapok meg-megcsúsznak, a roppanásban sötétre török a szoba. Riadtan cibálja fejére a dunyhát, de hiába hullik szét a kép az összecsapzott tollak alatt, ezen a furcsa fluoreszkáló ernyőn újra és újra összeállnak a részletek, csak ne legyen nyugodalma soha.

Nagyobbik fia esténként elromlott készülékeket cipel be a hátsó szobába, ahol a rossz tévék lassan elfoglalják az adott térfogatot, a közöttük átszisszolók azzal ámítják magukat, hogy a hegyeiktől nem vihetik többre, pedig egyszerűen ennyire képesek. Agyuakat a dobozok felhalmozásának szigorú rendszere fogja egybe, a hűségeen visszajáró darabok mindannyiszor ugyanarra a helyre, a porban felejtett egykori rajzolatukra kerülnek. Az idősebb Miravcsik fiú gyakorlottan cseréli bennük az elfáradt tranzisztorkat, lámpákat, s az elsötétült világokban újra indul a megszakított történet, hol szür-

kén sercegye, hol meg csikozódva, futva, kettévágott, szellemképes figurákkal, nem mintha többre vágyott volna, ez tökéletesen kielégítette. Nincs miért jobb minőségre törekednie, a süketek érzékenységevel hang nélkül értelmezi a mozgóképeket, váltogatja a csatornákat, fel sem tűnik neki, hogy folyton ugyanazok a rosszarciúk és negédesek környékezik ugyanazokat az ártatlanokat. Vakmerően bedugja a fejét közéjük, és elvan ebben a tejes sisterségben, csak csavarhúzója végén éktelenkedik a fekete szigetelőszalag, ő elvegyül, elmosódik, különben sem várják el, hogy gondoljon valamire, helyette cselekednek odabenn, és beszél kilógó törzse mellett Margit odakinn, ahonnan már nem lehet kiszellőztetni az olvadó kátrány szagát.

Még hogy mindketten lovak, azért szeretik a szabadságot, dühöngött Margit, ízélje meg a jó édes mamáját. És akkor az egyik kiszolgált masinában megjelent az idősebb Miravcsik fiú testvéröccse, aki Szentpétervárról egy szál jégeralsóban jött haza, de azt aztán kifinomult hidegérzettel magán felejtette, az ehhez kapcsolható valódi művészettörténész-nővel együtt. Azóta is viseli zokszó nélkül, nem nagyon akar tőle semmit, ahogyan a zoknijától sem, ha kilukad a sarkán, inkább elővigyázatosan nem veszi le a cipőjét, hordja a lábszagot. A szaglásával lehetett valami baj, már apró korában gondolkozási idő nélkül hajtotta fel a csukamájolajat. Összeszorította a száját, egy percig mukkanni se mert, nehogy visszajöjjen az irtózatos lötyty, ez van, nyögte elkámpicsorodott pofával, és bemutatta a feleségét, Lénát. Mindketten a ló jegyében születünk, hangja elcsuklott, félrecsúszott, kiejtésébe belemászott néhány idegen adó, s a fiatalabb Miravcsik fiú szellemképesen remegett. Ábrázatának élességén azonban vajmi keveset tudott állítani a bátyja, lehetett akármilyen kiváló fizikus, aki szabadidejében kivénhedt tévéket bütyköl, abból élnek, Margit elszürkült klottgatyákkal törli le a port a lakkozott dobozokról, azokból pedig tovább ömlik ez az átkozott fehér éjszaka, hiába mosakszanak és cserélnek fehéreneműt, nem változtathatnak az egészen fikarcnyit sem.

A vasárnap délután jóllakottságában az idősebb Miravcsik fiú elnyúlik a pamlagon, s úgy alszik el a bekapcsolt televíziók hangzavarában, akár egy csecsemő. Az ébredés előtti percekre emlékszik leginkább, háromévesen odavonszolja a sámlit anyjához, aki épp öccsét szoptatja, a szabadon lógó mell alá kuporodik, rácuppan a zacskó végén sötétlő bimbóra, megszívja tiszta erőből, és a mirigyek gumiként nyúlnak, összehúzódnak, tágulnak fájdalmasan, egyszer csak megindulnak, ömlik a langyos tej, kicsorog szája szegletén az álom, kékes nyomot hagy a párnán. Olyan émelyítően édeskés a szaga, mint a sterilizátorból kiszedett nyirkos rongynak a csírátlanítás után, miközben a genny szétveti a varratokat, a szövetek szétfeslenek, egész más formát öltenek a szigetek, a szélük kipezseg, és a fehér habzás nyomán mindinkább fogy, kevesebb lesz, egyre áttetszőbb, előbb sűrű géz, felfogja a magokat, aztán a hálón átfolyik a látszat.

Az idősebb Miravcsik fiú fennakad az álmon, a törzsével bármi történhet, sodródik, csapódik ide-oda, amíg nehezeknek rá nem fekszik a felesége, ezzel a súllyal csalivá válik, a sisterségben eljátszhatja, hogy nem hall semmit, jobb lenne úszónak maradni, félig merülni. Margit meglövegolja jogos tulajdonát, a kilógó törzset, félájultan észre sem veszi, hogy a hiányzó részekben ez már a másik Miravcsik. Egyszerre gyűri maga alá az idősebb és a fiatalabb fiút, egyiküket bent a tévében, a másikat a doboz tetején. Kényelmetlen és nyakatekert ez a képzavar, de agyát előnti a birtoklás vágya, a legfontosabb, hogy Olcsváry Jolánt egye a fészkes fene, kíváncsian könyököljön fel az ágyában, hallgatózzon, vajon mi bűnösét művelnek azok odabenn. Kopasz szeméremtája

megmozdul, remeg rajta az a megmaradt néhány szál vörös pihe, szégyelli, elrenyhült izmainak mégsem képes parancsolni, a zibbadt részek megtelnek vérrel, felveszik a megszokott ritmust, töredezett csillók hullámokban hajtják az eleresztett nedveket. Valami ismeretlen fülsértő hang veszi körbe, nem torokból száll, láthatatlan mocsár mélyéről füstölög, gázokat lövellve, pulzál, bugyborékol, cuppog, iszamósan rondítja az ágya végét, mire ott tolongtak mind Miravcsikék, addigra a macskából kicsúszott a kölyke, a megvadult nőtény borotvált hasa meg-megrándult, morgásai megnyitották a hasítékot, s a lüktető sebből folyini kezdett valami nyúlós, kocsonyaserű, idéetlen nyivákolás. Nem lehetett leállítani, gombnyomásra kikapcsolni, fekete szigetelőszalagot tekerni rá, rongyokkal eltömíteni, visszatartani valami módon, mert a szabadjára eresztett részecskék rátaláltak a körre, amely valahol megszakadt, folytatódhatott a képösszerakás.

Olcsváry Jolánban felrémlt az a nap, mikor megérkezett a kisebbik fia a pétervári nővel. Hirtelen túl sok lett körülöttük az idegen dallam, az az asszony szalmaszínű hajkoszorút csicsíjgatót a fején, úgy emelte hozzá a kezét, mintha minden mozdulatát örök érvényű érzések bemutatására faragták volna, egy hordozható festett bábjáték-ból beszélt ki hozzájuk, ők pedig hallgatták színtelenül, várták türelmesen a történet végét. Szoknyája lengett körülöttük, életeket hordott alatta, némelyik kilógott belőle, ha észrevette, gyorsan eljátszotta. Minden megerőltetés nélkül alakított szoborcsoportokat, nagyszabású be- és kivonulásaiban sikerült tömegnek látsania, felrémlt háború és béke, s a frontvonalak hol a cselédszobát, hol a nappalit vágták ketté. Mindig más látszott be a leomlott falak résein, a merész váltásokat kissé macerás volt fejben tartani, halálosan belefáradtak, időnként elveszítették a fonalat. A legjobb lett volna befejezni, felemelni és kivinni Lénát, mint kántálás után a betlehemet. De lábuknál ott hevert a leölt legenda, szétbomlott, ha moccantak, belebotlottak párolgó húsába, a belsőségek kibuggyantak, hártványokra ráragadt néhány szalmaszál, a rózsaszínű haltej egyre nőtt, s megértették, nincs menekvés, az egyetlen kiút, ha elkezdik felenni, ha szőröstül-bőröstül bekebelezik.

Körbeülték az ovális ebédlőasztalt, meggyújtották a hatkarú csillárt, feltették szemüvegüket, hogy jobban lássanak, és merészen belevágtak az elkerülhetetlen szertartásba. A ceremónia alatt feszülten lesték és kényszeredetten utánozták a jövevényt, ugyanazzal a gesztussal nyitották szájukat, forgatták meg nyálukban a falatokat, nyelték a hal őrlött fehér húsát, a tányér szélén nagy összevisszaságban heverték a szálkák. Örökkévalóságnak tűnt, mire begyűrték az utolsó cseppig, csak a farok lógott érintetlenül le az ezüsttálca peremén, folytatásaként feltárult előttük a gerinc egésze, de arról valahogy nem kívántak beszélni, ránézni sem mertek, ők, akik eddig soha semmilyen körülmények között nem ettek halat, rettegtek attól, hogy büntetésből úgy fulladnak meg iszonyú kínok közepette, mint Hadik-Barkóczy gróf lánya az uradalomban. Több száz éves fák között szétporlott a kastély, fehér váza meredezett a borzós mögött, a gyerekek se mertek a közelébe menni, egymást ijesztgették, a messzi homályban köhögött és vörösödött valaki, amikor itt az isten háta mögött olyan halálos csönd lett, mint egy fővárosi cirkuszban a veszélyes attrakció előtt. A Miravcsik fiúk kényszert éreztek, hogy bizonyítsák óvatosságukat, fejen álltak a szoba közepén, akkor is, ha nem akadt meg torkukon a keresztoszálka, mert úgy tanították őket. A fejükbe folyt összes vérük, arcuk ereiben kékeslilán keringett a sorkatonák ostoba engedelmessége, míg anyjuk pihenjt nem vezényelt, és ki nem nyilatkoztatott: az én véreim, a festő és a fizikus, senkinek és semminek nem lehet köze hozzájuk rajtam kívül, még egy szálkának sem.

Az öreg Miravcsik szerencséjére visszavonulhatott agyér-elmeszesedésébe, úgy tett, mintha nem értene a célzásokból semmit, kicsoszogott a klozetra, ügyetlenkedett, zavarában nehezen találta meg férfiasságát, először a nadrágját vizelte le, a vécékagyló peremén tovább csordogált a lúg a földre, papucsának talpával precízen beledörzsölte a tócsákat a burkolatba, mintha a túlfolyás meg sem történt volna. A ragacsos kosz megülte emlékezetét, megkönnyebbülve csoszogott vissza, útközben megigazgatta a maradékot, amikor az asztalhoz ért, még kicsit babrálta a nadrágján keresztül, mint egy idegesítő beszakadt körmöt, viszkető pattanást, pörsenést, oda nem valót, aztán megtalálta végre a kényelmes helyét. Törvényesíteni kellene a házasságunkat, fiacskám, ti mikor feküsztek le, kérdezte utoljára a feleségétől, pedig az rég egyedül nézte a sorozatokat, bennük szép szál fiait, akiknek fogantatásához az öreg Miravcsiknak már fiatalkorában túl kevésnek bizonyult a magja. Mióta homályba merült a ciceró, a petit és a garmond, semmi sem tudott fájni, kipotyogtak emlékezetén a betűk, nem volt miből összerakni a hasábokat, fejét az örök ólom ügyetlenül egyensúlyozta, újra kivonult a klozetra, mintha ez az egyetlen számára megmaradt inger hajtaná, s ez nem tűnt fel senkinek, amúgy is folyton odajárt. Margit készítette a rongyot, mert nagy áradásra számított, az öreg azonban most az egyszer meglepte őket, nem jött ki többé csak azért, hogy újra visszamehessen.

Pedig Miravcsikék kerültek a váratlan fordulatokat, ha gyanút fogtak, gyorsan megcsapolták érzéseiket, a fölösleget spórolóan összegyűjtötték, sajnálták kiönteni, inkább befogták az orrukat, és miközben forgó gyomorral felhajtották az utolsó cseppig, előrelátóan mindig a gyógyulásra gondoltak. Soha senki nem beszélhette le őket a megszokott mindennapokról. A fiatalabb Miravcsik fiú továbbra is kizárólag lovakat festett. Véletlenül sem a sajátját, mint aki soha nem látott valódi kancát, amelyről egy megszállott örült pillanatban megmintázhatta volna a magáét. Ehelyett a végső harcra való állandó készenlétben közismert csatajelenetekből ollózta ki az állatokat, s azt hitte, ha behelyezi őket üres világukba, ott végre vágthatnak, ha kedvük tartja, megbokrosodhatnak, de ezek a megnyomorított lelkű párák nem vágytak szabadságra. Duzzadó izmaik görcsbe rándultak, párálltak esetlenül, belesüllyedtek a kilónyi barna festékbe, rajzolt fogak között rikített nyihogásuk, ha nagyon elunták az ácsorgást, kitépték patájukat a ragadós masszából, horkantottak, felemelték szép bozontos farkukat, és hihetetlen sugárban hugyoztak maguk alá. A magasból ömlő sárga lében legalább megcsillant valami élet, pezsgett, habzott alattuk egy darabig, aztán a szétfolyt csermelyeket alázatosan beitta a vászon. A felfüggesztett és a falakhoz támasztott képeknek olyan erős, átható szaguk volt, mintha a közelben sok-sok konflis várna készenlétben Olcsváry Jolánra, hogy megérkezzen végre, felszálljon az egyikre, és elegáns toalettjében végighajtasson a Zahari úton még egyszer utoljára.

Ebben az áporodott tudatban ejtőznének legszívesebben reggeltől estig, ha nem lenne annyira nyilvánvaló, hogy ezek a vásári lovak egyszerűen borzalmasak. Miravcsikék azonban ritkán szoktak a borzalmak nyomába eredni, kizárólag lelki üdvösségük megmentéséért lennének erre hajlandók. Annak pedig még nem következett el az ideje. Inkább megtanultak együtt élni a mázolt állatokkal, sőt sörényüket megdicsérni sem okozott különösebb lelkiismeret-furdalást, mert jobbára ez tűnt az egyetlen megoldásnak. Margit praktikus gondolkozása legtöbbször egybeesett az ép lélekkel, ahogyan most is fölöslegesen horkant fel, remegtek orrcimpái, az olcsó mimikri megerősítette a bizonyosságot, hogy ő aztán semmilyen tekintetben nem született ló-

nak. Csak éppen a szagokra érzékenyen vágózott keresztül a házon, beviharzott a hátsó szobába, és kitárta az utcára nyíló ablakokat, hátha kiszellőztetheti a kiégett képernyő bűzét. Kihajolt, de szinte azonnal visszarántotta a fejét, odakinn az utcán ugyanaz az olvadt kátrányszag terjengett, ami odabenn. Az idősebb Miravcsik fiú szuszogva cipelte ki a megszerelt tévét.

Balla D. Károly

KERESÉS

Belépett, becsukta maga mögött az ajtót
és hozzálátott.
Előbb a polcokon kereste.
Ahol mindennek helye van.
Ahol betűrend szerint sorakoztak.
De hiába, mert nem tudta, milyen betűvel kezdődik.
Aztán a szekrényben kutatta.
Ahol számozott dobozokba osztva.
De hiába,
mert nem ismerte a sorszámát.
Aztán megnézte a sarokba rakott kupacokban,
ahol méret szerint voltak egymáson.
De nem tudta a nagyságát.
Átkutatta a szekrény tetejére tett bőröndöt,
amelyben minőség alapján.
De a tulajdonságairól sem volt fogalma.
Kereste az ágy alatt a ládában,
de nem igazodott el a véletlen halmazokban.
Leült kicsit, hogy kifújja magát.
Aztán felállt és bőszén újra nekilátott.
Lesodort mindent a polcokról.
Kiszórt mindent a szekrényből.
Szétrúgta a sarokba rakott kupacokat.
Kiborította a bőröndöt és a ládát.
De amit keresett, nem volt sehol.
Holtfáradtan belezuhant az összevisszaságba
és azonnal elaludt.
Amikor felébredt,
hozzálátott, hogy mindent visszategyen.
A polcokra betűrend szerint,
sorszám szerint a szekrénybe,
nagyság alapján a kupacokba,
a bőröndbe úgy, ahogy a minőség kívánta.